

การบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น:
กรณีศึกษาละครชาตรีเท่งตุ๊ก โรงเรียนวัดหนองคัน จังหวัดจันทบุรี

สมชาย อรุณบุญญา

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2555

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ สมชาย อรุณธัญญา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.สมุท ชำนาญ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อนนงสุข)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

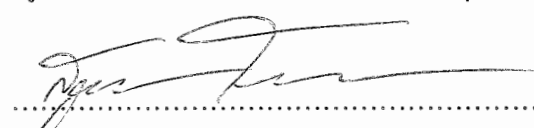
.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียววิศเรศ)

.....กรรมการ
(ดร.สมุท ชำนาญ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อนนงสุข)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยะวัฒน์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร)

วันที่ 10 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

คุณุณิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.สมุท ร ชำนาญ และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สม โภชน์ อเนกสุข ที่ให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะแก้ไขข้อบกพร่อง
ของคุณุณิพนธ์และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียววิศเรศ ที่กรุณารับเป็นประธาน
สอบคุณุณิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัลยวัฒน์ คณะกรรมการสอบคุณุณิพนธ์
ช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์และมีประโยชน์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน
เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ 1) รองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์
2) ดร.อานนท์ สุขภาคกิจ 3) ดร.กษมา ประสงค์เจริญ 4) คุณสมศรี รักนุ้ย และ 5) คุณกานิต ดิเรกศิลป์
ที่กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ และ ท่านสมชาย
จิตรเนื่อง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ที่สนับสนุนและ
ให้กำลังใจมาตลอด ขอขอบคุณ ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น โรงเรียนวัดหนองคัน ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเก่า ที่อนุเคราะห์ให้ศึกษาและ
การวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่อุบล สังข์ชัย ที่ให้การเลี้ยงดูและให้สิ่งล้ำค่า คือ
การศึกษา รวมถึง นายสิลารัฐ อรุณธัญญา และนายสทวรรษ อรุณธัญญา บุตรชาย ที่เป็นกำลังใจสำคัญ
จนสำเร็จการศึกษา พร้อมทั้งขอขอบคุณต่อทุก ๆ ท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามทั้งหมดได้ในที่นี้

สมชาย อรุณธัญญา

51810042: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: การบริหารเชิงพลวัต/ การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน/ การอนุรักษ์วัฒนธรรม
ท้องถิ่น/ ละครชาตรีเท่งตุ๊ก

สมชาย อรุณธัญญา: การบริหารเชิงพลวัต โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์
วัฒนธรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษาละครชาตรีเท่งตุ๊ก โรงเรียนวัดหนองคัน จังหวัดจันทบุรี (DYNAMIC
ADMINISTRATION OF SCHOOL-BASED MANAGEMENT IN LOCAL CULTURAL
PRESERVATION : A CASE STUDY OF FOLK THAI DRAMA "LAKHORN CHATREE
TENGTOOK", WATNONGKON SCHOOL, CHANTHABURI PROVINCE) คณะกรรมการ
ควบคุมคุณภาพ: สมุทร ชำนาญ, กศ.ด., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด. 227 หน้า. ปี พ.ศ. 2555.

การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสบการณ์ของชุมชนและโรงเรียนในการอนุรักษ์
วัฒนธรรมท้องถิ่น 2) สังเคราะห์รูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์
วัฒนธรรมท้องถิ่นของโรงเรียนวัดหนองคัน และ 3) ศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบ
การบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของโรงเรียนวัดหนองคัน
ไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรี ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
โดยทำการศึกษาจากวรรณกรรม เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้
ข้อมูลหลัก จำนวน 24 คน สังเคราะห์เชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (In-depth Interview)
จำนวน 19 คน และการทำประชาพิจารณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จำนวน 120 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสบการณ์ของชุมชนและโรงเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ท้องถิ่น ประกอบด้วย การให้ความหมายของชุมชนและโรงเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
ได้แก่ การอนุรักษ์วัฒนธรรม การฟื้นฟูวัฒนธรรม การเผยแพร่วัฒนธรรม และการต่อยอดวัฒนธรรม
และประสบการณ์การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ใช้ใน
การบริหารงานของโรงเรียนวัดหนองคัน ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การตัดสินใจ
อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา การบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ การระดมทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณ และ
การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสร้างรายได้ การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การให้บุคลากรท้องถิ่นมีส่วนร่วม
การตอบสนองความต้องการของชุมชน และการพัฒนาเครือข่ายในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
และการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ การให้ บริการชุมชน การสร้างความร่วมมือ และการอนุรักษ์คุณค่า
วัฒนธรรม 2) การสังเคราะห์เชิงคุณภาพ รูปแบบการบริหารเชิงพลวัต โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นต้องเน้นประสิทธิภาพและคุณภาพการศึกษา 3) การศึกษา
ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์
วัฒนธรรมท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรี มีความเป็นไปได้ในการนำไป
ประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรี

51810042 : MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ph.D. (ADMINISTRATION)

KEYWORDS: DYNAMIC ADMINISTRATION/ SCHOOL-BASED MANAGEMENT/

LOCAL CULTURAL PRESERVATION/ LAKHORN CHATREE TENGTOOK

SOMCHAI AROONTANYA: DYNAMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL-BASED MANAGEMENT IN LOCAL CULTURAL PRESERVATION: A CASE-STUDY OF FOLK THAI DRAMA "LAKHORN CHATREE TENGTOOK", WATNONGKON SCHOOL, CHANTHABURI PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: SAMOOT CHAMNAN, Ed.D., SOMPOCH ANEGASUKHA, Ed.D. 227 P. 2012.

The purposes of this research were to 1) Study experiences of community and school in preserving local cultural, 2) Synthesize dynamic administration of school-based management model in preserving local cultural of Watnongkan School and 3) To study the schools in Chanthaburi province. A qualitative research was used for this study. Data was collected by focus group discussion with total of 24 persons, qualitative synthesizing and In-depth interview with total of 19 academics and public hearing concerning education management with 120 people.

The findings were as follow: 1) The experiences of community and school consisted of; meaning of community and school in local cultural preservation which included cultural preservation, cultural revival, cultural promotion. For the administrative experiences of school-based management in local cultural preservation consisted of 1.1) academic management; included decision to preserve local culture, participation of community and local wisdom, development of school curriculum, 1.2) budget management included resource mobilizing, budget allocation and culture preservation and school income generating 1.3) personnel management included providing participation of local people, fulfil the needs of community, and network development in local cultural preservation, and 1.4) general management included community services, collaboration provision and cultural value preservation, 2) The qualitative synthesis. Of the dynamic administration of School-Based Management in local cultural preservation must be focus on educational efficiency and quality, 3) Studying of possibility in applying dynamic administration of School-Based Management in local cultural preservation with other schools in Chanthaburi province was done and it was found that it can be used with other schools in Chanthaburi province.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิด และทฤษฎีการบริหารงานเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.....	12
บทบาทของโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษา.....	32
การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น.....	43
การแสดงละครชาตรีเท่งตุ๊ก.....	55
พื้นที่ศึกษา.....	62
แนวคิดและทฤษฎีในการสร้างรูปแบบ.....	69
การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	73
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	89
ขั้นตอนการวิจัย.....	89
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ.....	90
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	92
การตรวจสอบข้อมูล.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
4 ผลการวิจัย.....	102
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุมชนและโรงเรียนในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น.....	102
ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของโรงเรียนวัดหนองคัน จังหวัดจันทบุรี.....	129
ตอนที่ 3 ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้กับ โรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรี.....	143
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	167
สรุปผลการวิจัย.....	168
อภิปรายผล.....	169
ข้อเสนอแนะ.....	184
บรรณานุกรม.....	187
ภาคผนวก.....	195
ภาคผนวก ก.....	196
ภาคผนวก ข.....	198
ภาคผนวก ค.....	203
ภาคผนวก ง.....	213
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	227

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	133
2 สรุปสาระสำคัญการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	138
3 การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	142
4 ผลการปรับปรุงรูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	156
5 คำร้อยละของคำตอบที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยของผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ต่อความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรีในภาพรวม	161
6 คำร้อยละของคำตอบที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยของผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ต่อความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรีจำแนกตามรายด้าน	162
7 ผลสรุปการปรับปรุงรูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	163

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ขั้นตอนในการวิจัย.....	8
2 แผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานสถานศึกษา.....	24
3 กรอบแนวคิดการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.....	30
4 บทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อเด็ก.....	36
5 บทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กเพื่อชุมชน.....	38
6 บทบาทของชุมชนในการสนับสนุนและพัฒนาระบบการเรียนรู้.....	41
7 การเชื่อมประสานกระบวนการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	42
8 กระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น.....	52
9 กลยุทธ์การสร้างรูปแบบ.....	73
10 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	101
11 แผนภาพความเชื่อมโยงของการให้ความหมายการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ละครชาตรีเท่งตุ๊ก.....	111
12 แผนภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของโรงเรียนวัดหนองคัน.....	129
13 รูปแบบการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น.....	141